

יום הכיפורים של שבת - שיעור 824

I. יום כפור של שבת קטן ולחולה

א) קידוש על כוס יין לקטן או חולה שמחויב לאכול עיין במג"א (תרי"ק - י) שכח דכיוון שהיום גורם לו איסור אכילה ורק משום פקוח נפש גורם לו הניתר הוילדייה כחול ואין בו חיוב קידוש והוי חשש ברכה לבטלה ועיין עוד בהגחות רעך"א (פס) שכח דדוקא ביום כפור של שבת לא תקנו קידוש משא"כ י"כ של שבת חל עליו חיוב שבת ולכון להסוברים דאין קידוש אלא במקום סעודה הוא מן התורה דהינו דסעודה צריך קידוש ולכון צריך לקדש ועיין באג"מ (חו"מ ה - ל"ט ז"ט ומما) שכח לבטלה ולא תקנו כיוון שבת זה ברכה לבטלה ודוקא ביום היה המחלוקת בין שבת מודה רעך"א אסור לקדש ועיין במ"ב (כ"ט) שפסק מהמג"א דיש חשש ברכה לבטלה וכ"כ המטה אפרים והגר"ז והחיי אדם (בעל האין כ"ג) ושורת הר צבי (ה - קי"ג)

ב) **לענין נטילת ידיים** - לאדם שאין לו יותר אכילה נוטל ידיו שחרית רק עד סוף קשיי אצבעותיו וכן לבית הכסא או למי שנגע במקומות המכוסים אבל קטן ומסוכן שצרכיהם לאכול פת ייטול כדרכו עד הפרק וכן הכהנים העולים לדוכן והחלוק הוא דנטילה משום רוח רעה מדינה סגני עד סוף קשיי אצבעותיו ומהMRIין עד הפרק משא"כ לאכילה ולהכהנים צריך ליטול עד הפרק מדינה ואף בנטילת ידיים שאסרים ניטול יותר מקשיי אצבעותיו אין צריך לצמצם דאין זו רחיצה של תעוגה ועוד נהגים מיד במצואי י"כ ליטול ידיים ג"פ לסירוגין כהוגן עד הפרק (פסק תשובות פרי"ג - 3)

ג) **לענין לחם משנה** - עיין במג"א (תרי"ח - י) שהביא הכנסת הגדולה שצריך לחם משנה וחלק עליו משום שכיוון שאסור לאכול בשבת זו הוילדייה כחול למי שצורך לאכול ועיין עוד בדף החאים (א) שהביא מחולקת בדבר ולמעשה אין בו חיוב לחם משנה

ד) **לענין יعلاה ויבא בברכת המזון** - השו"ע (תרי"ט - י) כתוב שאומר יعلاה ויבא בכונה ירושלים והטעם כיון דבחתירהأكل ה"ו י"כ לדידן כאשר יו"ט ואם חל בשבת אומר ג"כ רצה אמן דעת הט"ז ועוד אחרים דאין אומרים ומסתברא דהוילדייה כחול ומ"מ כיון שהוא רק בקשה בעלמא אין בזה חשש ברכה לבטלה משא"כ קידוש דיש חשש ברכה לבטלה (שער הציון כ"ה)

ה) **לענין נר שבת במצואי שבת** עיין במ"ב (אל"ד - ז) דמדינה מברכים על אש חדש אכן מנהג העולם להחמיר ובכ"פ הנר שהדליקו מן האשור ההוא בודאי יש להקל דבלאו וכי יש מקרים למכך מעמוד ראשון ואילך

ו) **לענין מלוה מלכה** לכוארה עושים כרגיל כל מצואי שבת והסעודה שאוכלים אחר התענית חשיב כמלוה מלכה

II. אם להזכיר לפני מעריב דיו"ה' לכוון לצאת מצות קידוש בתפילה

א) **מקור הענין של קידוש בתפילה** - יש מחולקת הפוסקים אם יכול לצאת י"ח קידוש בברכת מקדש השבת בשמונה עשרה של ערבית דשבת ועיין בפמ"ג (רע"ל ז"ה חות ז) דהרהור מהני לקיום מצות קידוש דשבת ذצובר את יום השבת סגי בלב וראיה מזכירות עמלק (מגילה י"ח) שדוקא משום שנאמר לא תשכח דריש חז"ל שיזכור הוא בפה אמון יש אומרים שצורך דוקא דבר מ"מ מדאוריתא בקידוש שאמר בתפילה סגני (הרמב"ם ריש פל"ט והסמ"ג והמג"א רע"ל סק"ה ועוד) וקידוש על היין רק דרבנן ויש חולקין דעת היין דוקא מן התורה דדרשה גמורה היא זכרהו על היין (עיין בערוך השלחן רע"ל ז-ג) וגם צריך להזכיר יציאת מצרים בתפילה דזהו עיקר הקידוש מן התורה וליכא בשבת אבל אכן ביה"כ (מנחת חינוך מזוז ל"ז) ולכון יכול לצאת קידוש בתפילה בליל יה"כ של שבת

ב) **עיין בהגחות רע"א** (סימן רע"ל - ה) ובהגחות החתום טופר דכshall יה"כ בשבת יוצאים ידי קידוש כשאומר מקדש השבת ושצורך "שיכוין" לקיים המצות עשה דקידוש

ולאו דוקא בתפילה אלא דכל שמצויר שבת ואומר שבתא טבתא ג"כ יוצא וחת"ס כתוב שאפילו ביו"ח בועלמא בחול ראיי לכוון לקיים המ"ע וכ"ש בשבת וצע"ג שאנו אין נזהרין בזה ומבטלין ביו"ח של שבת מ"ע דקידוש

ג) עיין במועדים וזמןנים (ו - כ"א) שתירץ הקושיא דתיקנו חז"ל תפילה בכל יום לצאת כמה מצות זכירה וכק"ש וכדומה ואם הוא נתוכון כפי תקנות סגי בכוננה כלל מצות פרטיה ואין צורך לכוכן במיוחד לצאת מצות קידוש ואיברא לפי זה צריך לכוכן ליל שבת להדייא שלא לצאת איז מצות קידוש אם רוצה לצאת המצוה אח"כ על הכות ומן ראיי לבני תורה לכוון ביו"ח לצאת בשמונה עשרה המצוה של קידוש כמו שכותב החתום סופר (עיין בתשובות והנוגות ז - ל"ג)

III. עוד דין יום כפור

א) אין להתריר לאשה שהדלק נוראות ברכה שהחיינו ללבת בקרר למקום אחר לכל נדרי אבל מותר להדלקה במקום החדש אפילו אין זה ביתה מ"מ צריך ליהנות מן הנוראות

ב) אם יכול לנעל קטן שאינו בר חינוך מנעלים של עור עיין ביום (ע"ה) דתינוקות מותרים בכולן חוות מנעלת הסנדל משום הנהך דלאו רביתייהו גזרו בהו רבנן הנהך דרביתיהו הוא לא גזרו ועיין במאירי (ז"ע"ק: ד"ס "קיטר") אסור לנעל מנעל של עור לקטן דלאו בר חינוך משום דלא תאכילים וכן משמע בר"ן על הרי"ף (ר"י פ"ח) ושער המלך (סגולות עצית השפלו) ועיין בפרי חדש (סימן תל"ה - סוף סק"ה) דלא אסור אישור דלא תאכילים אלא דבר שאיסרו מגופו אבל כאן שהמאכל מותר אלא שהשעה אוסרתו התירו חכמים כיון דרביתיהו בהכי אבל מענינים הוצאה בראשות הרבים על ידי קטן לא משמע כן עיין בשש"כ (מדילה ה - ל"ג - קי"ד) דין אישור בדבר ועיין בשורת יביע אומר (י"ד ה - סימן ד) אבל בספר קטנים בהלכה (ז" 156) כתוב דבספר חינוך הבנים (ז" מ"ז) לאיסור וגם שהגאון מדעברעциין דלא ספרין לקטן אישורא בידים. וצריך שאלת חכם

ג) עמידה כשבותחים הארון בימים נוראים - עיין באג"מ (ה - ל"ח) דמן התורה מחייב לעמוד מפני ספר תורה ודוקא כשאחד מוליכו (י"ד לפ"ז - ז) לכן בשעת ההקפתה צריך לעמוד או לצאת מבית הכנסת אמן כשבותחים הארון נהಗין ג"כ לעמוד וזה דרך כבוד ואין חיוב בדבר וחשוב רק מעלה בעלמא ומה שבישיבות בית יוסף נהגים שלא לעמוד הוא משום שיותר טוב להתכוין בישיבה מבעמידה כמו בק"ש ומשא"כ בשמונה עשרה משום Dao הוא מבקש شيיטה הש"ית צרכיו מ"מ ראוי לעמוד שלא תצא תקללה לרובה דיאנשי שאפילו ת"ח לא ידעו לחלק ואם אינם רוצים לעמוד ניתן מעט שיתה פחותה מג' טפחים שנחשב כלבוד ע"ש וע"ע בפתחי תשובה (חו"מ פ"ז - סוס"ק כ"א) שהביא החת"ס שאסור לשבת בזמן שהארון פתוח מ"מ רוכבו המתירין ושמעתה דרב משה פיננסטיין סוף ימי ישב חוות לבית הכנסת בתפילה נעילה

ד) נהגים שכל בעל הבית ידליק נר אחד לכל ביתו ונקרה נר נשמה ויש אומרים הטעם כדי שיוכלו להבדיל על נר שבת (בית יוסף תל"י זספה)

ה) ז肯 בן 85 שהוא בר מ"מ גופו שונה מכל אדם ואולי מצבו כקטן ולכך צריך לשאול הרופא אם הוא צריך לצום ולמי שיש אב ז肯 במוסד שמחוב לאכול פחותה מכשיעור לפי דעת הרופא חייב הבן לדאוג למי שיأكلו פחותה מכשיעור ואם לא מוצא יבטל הבן תפילה בציבור ויאכילו פחותה מכשיעור

ו) ז肯 מבולבל דין כשותה מ"מ צריך להניח לפניו ויוכל מעצמו ביו"ח וכעין מה שכתב בשער הציון (מל"ט - ח) אסור להאכיל את הקטן בידים חוות לסוכה אבל מותר להניח לפניו לאכול ואם ע"י נקרי קל יותר (שבת שבתון ז" ע"ז) ז) מי שהוא בר ויש לוocab ראש קל פעים מפני התענית אסור ליקח הנ"ל אפילו ערב הצום אם לקחת הסם הוא רק להקל על הצום ולא לרפא המלה (משמעות האג"מ ג - ז) וכ"כ השדי חמד ונহגו להקל (פסקי תשובה תל"ה - ה) עיין שם בגדר של עינוי ביו"ח

ח) חולה שמחמיר על עצמו ומתענה הרי הוא מתחייב בנפשו ומאכילים אותו בעל כrhoו בארכ היטב (אל"ח - ג) אבל יש חולקין עיין בשור"ת אבני נזר (קוזן מצפ סימן ק'ג) ושור"ת האלף לך שלמה (ב"ה) ושור"ת יחוה דעת (ה - ס"ה) ועיין במועד קדש (ז"ג ל'ג) במכח שליח הרב"ק ר"י מבעלז לרמ"מ מזונין

ט) תרופה אשר טינה איןנו מר אסור לחולה שאין בו סכנה (שש"כ ל"ע - ח) ואם טינה מר שאין בה הנאה לחיך לדעת השאגת אריה (סימן ע"ה) גם כן אסור דכיווןداولןachaשכינהו (הרא"ש צל"פ כל פה סימן ה') אמן לדעת רוב הפסוקים דמותרת דלא אמריןachaשכינהה בתרופות (אג"מ ז - ז' ש"כ ל"ע - ח) ואפילו אין טומו מר (אג"מ ג - ג' ועיין בשור"ת מנתה שלמה י"ג) שדן לעניין תרופות שטעמן מר מעט אם גם הן מותרות ומעטפת בנייר מותר לחולה שאין בו סכנה לפי שאין בזה הנאה גרון ואין דרך אכילה בכך ואף כשהתרופה אין טינה מר (שש"כ ל"ע - ח בשם הגרש"ז אויערבך) ובשתיית מים אסור ואך אם מערבים דבר דרכו לפוגום טעם המים תלוי בנסיבות הנ"ל ואם ישתה המשקה מר פחות מכשיעור יש עוד סניף להתיידר

יב) מעוברת ומינקת ויולדת מחויבות לצום ואבادر

IV. עיקר ההשכפות

א) מהות של יום הכהנים יה"כ הוא יום ה' (טיקומל ויכלה ז) לפי שהיתה שמה גדולה לפני הקב"ה שננתנו באהבה הרבה יום זה לישראל (חנוך דבר אליהו לטה ה) שאלו יתקבצו עזונות הבריות שנה בسنة יתחיב העולם כליה (ספר החינוך מוסא קפ"ה) וביום זה נעשים כולם כగוי אחד כי הרשעים נהפטים לצדיקים ועוד يوم הכהנים מכך דיש כוח ליום הכהנים לכפר (רמב"ם טזודה ה-ג) ונקרא יום הכהנים בלשון רבים שמקפר בעולם הזה ובעולם הבא (דרבי משה תל"ה) לפיכך אפילו כל המועדים עוברים ביום ה' כה הוא יום ה' (פרק דרבי אליעזר מ"ג) ולכן אנו בני ישראל צריך להיות בשמה וליתן הודאה לה' שזכה אותנו במתנה הגדולה הזאת אכן הוא יה"כ יום של אימה ויראה לה' שירחם علينا ולחילה

ב) עיקר התשובה היא האמונה הפשרה "שה' הוא האלקים" ועל זה אמר הפסוק שובה ישראל עד ה' אלקיך שמי שמהרhar בלבו לעשות תשובה מיד הוא צדיק וחסד התשובה היא מגודלי החסדים שזכינו בו הכרוא ותשובה מהבה נהפטות לו לזכיות כל עבירות שעבר (יימל פ"ז) ולכן מקום של בעלי תשובה הוא מקום שאיןצדיקים גמורים יכולם לעמוד (זכות ל"ד) ותשובה ישראל עד ה' אלקיך עד חלך אלוק שלך וגדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולם (יימל פ"ז) והקדמים הקב"ה וברא את התשובה טרם בריאת העולם (פסחים י"ד) ויאלו היו ישראל עושין תשובה אפילו יום אחד - מיד הם נגאלין (מדרך יס"ט ס"י ה"ב) ועיקר תשובה היא אמונה פשוטה הדינו ה' הוא האלקים ועיין ברמב"ם (סוף כלות טזודה) שצורך האדם ליהיד עצמו להבין ולהשכיל בחכמota ותבוננות המועדים לו את קונו והעצמה טוביה הגדולה להסתכל בשמות ובארץ לראות לפי כוחו גדלות הכריה וגדלות הכריה ולאהבתו כי ה' עשה כל זה בשביבנו בשבייל ישראל ובשביל התורה וזה תכלית הכריה אהבת ה' ולקדש שמו ומהות של יום הכהנים הודה וויזדי על מה שחסרנו באמונה הפשרה ולכן עברנו וחטאנו ומבקשים סליחה ומחליה על כל זה ונתקבל עליינו דה' הוא האלקים ולאהבתו יש חרטה וויזדי פה על העבר ונתקבל עליינו שלא נחטא עוד (עיין במועד קדש)

ג) המחברת מיוחד לענייני תשובה - עצה טוביה בעניין תיקוני המצאות והמדות דעתה הרב מבריסק שמי שמתענה אבל לא עשה תשובה אין לו חלות קיום התענית ולכן ערבות כל תענית מהששה תעניתים וגם בחודש אלול צריך לקבל עליינו דבר כל מאד בענייני תשובה ולכן בסוף השנה יש לנו שבעה תיקונים ואחר עשרה שנים יש לנו שבעים תיקונים וכ"ו וצריך לקנות מהחברת מיוחד רק לרשות התקיקונים אלו ונכתב על המחברת "המחברת לענייני תשובה" וכל תיקון צריך להיות דבר כל מאד שאפשר לקיימה ומצויה גדולה לפרסם את זה

גמר חתימה טוביה

Previous shiurim are available at: www.SeeTorah.com